

22.1.1965

שד רפאל בשן פראיין אח ראש-הממשלה ושד הבטחון, שד לוי אשכול

ר. בשן: כמה מלים להסבר: אני עוסד להוציא ב"עם עובד" מבחר של ראיונות עם אישים. לא היה לי הזדמנות לראיין אותך כראש-הממשלה ולא הייתי רוצה שיבא הספר בלי הראיון שלך. המאלות אינן דווקא לנושאים בוטריים, כי אם בעלי טווח קצת יותר ארוך, שיכלו קצת מסד שלישי, שלא יהיה רק אשכול העוסק בענינים "חמטים", אלא אשכול בחזון.

רה"מ, ל. אשכול: איך זה מסתדר שאתה מוציא ספר ב"עם-עובד", ואלה שחושבים את עצמם קרובים ל"עם-עובד" מוציאים בהוצאות אחרות?

ר. בשן: הם בנו אלי, ואני שמחתי שזה "עם-עובד", זו הוצאה ספרים רצינית.

רה"מ, ל. אשכול: גם אני שמח שזה ב"עם עובד".

ר. בשן: חלק מהמאלות לא שהיום לספר, אלא לעשור הבא. אני לא מדבר על נבואה, אלא על הערכה הטוב בעמיד. מה שהייתה הבעיות הבטחוניות המרכזיות של העשור הבא?

רה"מ, לוי אשכול: העשור הבא, אחת הושב חמש השנים שיש לנו עוד לעשור הזה ועוד חמש שנים בעשור הבא. אני הושב שהמאב טומן בחובו סכנה, אם הענינים בעולם יימסכו כמו שהם: אני מחוץ ליחסים בין המערב והמזרח, אם ברית-המועצות החשוב שיש לה ענין בחיזור אחרי נאצר ואם התחרות בינה ובין סין חימשה, אז יש דאגה רבה שנאצר, שכבר עלה "על המוס" - סוס עץ נכיה - של טילים, ידעה להביע הוף עשר שנים לא רק לטילים מסובללים, כי אם אפילו לנשק פחזה קונבנציונאלי, גם עכשיו הוא מפזייד בכל המימדיים - באויר, ביבשה ובים - בקורה ברית-המועצות.

יש להביא בחשבון, טכניונוחיו של נאצר בחיפן, גם אם ייקמרד ב"מיאסקו" גמור, לימדו אותו, את אנשיו ואה הפיקוד כמה וכמה דברים: להחזיק קרוב ל-50,000 חייל עם, עם משלוח אספקה, ארגון, תובלת ושימוש בגזים - ויש בשבוע זה עוד ידיעה על שימוש בגזים ספעילותם במטבח ימים אחרים. ואז אם זה ילך כך, ואם הפיקוד המסומף יתפתח - ובמסך עשר שנים יכולים לקרות כל מיני דברים - אז חייבים ללכת בענינים מקורות, בדאגה, ובכוננות ובהתכוננות לקראת אפשרויות כאלה.

אמרתי, גם אם זה יבשר ב"פראסקו" והצבא בן עשרות אלפי חיילים
יחזור למצרים. כי לעתים חיילים, עצם מציאותם, במדינת של דיקטטורה, או "דמוקרטיה"
דיקטטורית כזאת כביכול, זה מעצמו יכול להתחיל לירות. נכון וכמו להם אימון צבאי טוב.

ד. כשנז האם אתה מבור שנגיע אי-פעם לאיזו היזכרות אהו - אם הוא האיש שצריך
להידבר אהו בין הערבים, - האם יכולה להוציא קונסטלציה כזאת? כי
המצב נראה לטי שעה די אפור, כי פעם דברו על זאת, והיו בעחוננים בזמן האחרון כל מיני
דברים, שחלקם נכונים וחלקם לא נכונים, היו דיבורים שנעשו נסיונות.

דח"מ ל. אשכול: כיום נוצר הרושם שהוא הדבר, ולא נראה שיש אחר שאהו אפשר לבוא
בדברים. יש ספק אם אפשר להגיע אהו להידברות, וטוב זה תלוי מה
יהיה בעולם. מצבו הכלכלי כיום הוא איזו, אם המערב לא יבוא לעזרתו מידי פעם בפעם במתנות
גדולות, ובסוף ובשנות סוף, שיעמידו אותו על הרגליים ויחפכו אותו ל"שטר" - זאת אמרתי
בשיחותי עם מנהיגי ארצות-הבריה, וגם בשיחותי בצרפת. מפני שנראה לי שרוסיה לא תוכל לעזור
לו כי תהיה זקוקה בעצמה להרבה כסף בעשר השנים הבאות. היא עומדת בפני הבעיה של הפלאת
המצב הכלכלי לאהי יובל שנות מהפכה, העם הרוסי רוצה קצת חיים יותר טובים, ובינתיים ההשפעה
שישנה ביחסי מזרח-מערב מאפשרת לאנשים לדעת שהמערב לא כל כך מנוול ומנוון, לא כל כך מוצץ
דם אחרים, כי אם יש שם רוחה.
יכול אולי להיווצר מצב - ודברים כאלה נשמעים לעיתים - שיביא לידי
חילומי גברי במצרים. אז אולי יכולה להוציא איזו שהיא אפשרות. טוב זה תלוי הרבה מאד -
כמו שכל העניין תלוי הרבה מאד - במאבק בין המערב והמזרח.

ד. כשנז אתה הצהרת כמה פעמים שאהו מוכן להפגש אהו אם ירצה. לטי שעה זה
תאורטי. אתה גם בראיון זה חוזר ואומר שאהו מוכן להפגש אהו אם
יביע רצונו?

דח"מ ל. אשכול: במרנצופ בוראי העמדה קיימת. ישראל מוכנה לשלום של אהה כדי להיות
חופשית לעבודת בנין גדולה, והיא מוכנה לדבר על שלום עם כל הטכניקים.

ד. כשנז ברור שאהו עומד באחורי הצהרה זו?

דח"מ ל. אשכול: כאשר אנו מדברים על שלום - אנו חושבים אה זה באמת.

ר. כסוי:

בהקשר זה, בנתיב אחר -- איך אמה רואה התפתחות העניינים בקשר עם המוביל? דברתי בימים האחרונים עם כמה עוזרים אמריקניים, שנים מהם אמרו לי כי המים זה לא "אישיו" לקנות עליו מלחמה. סידאיון - כן, במבצע סיני חימה איזה קונצציה, אבל מים זה לא "אישיו" בהיקף בינלאומי. השאלה אם אנו חושבים שמים זה כן "אישיו"?

ר. מ. ל. אשכול:

מה שאמרת בימים האחרונים במסעדות האחרונים היה ברור מאוד. ואני חושב את זה בכל לב. אינני מקונייך לחזור על זה בכל יום, כי יש דברים חמורים שכוחם בזה - שאם אומר אותם פעם אחת, אחיה זה הוסך למט שחייט. מי שאומר בענין המים ההיפך - איננו מבין בכלכלה ובניגה של הארץ. ישראל לא כל כך שנועעת במים, בהשוואה לשכניה, שיש להם הליטני עם מאות סיליונים קובים מים הנשמכים חינם לים. עם הטורונטט. אני מאמין בכוסר ובאפשרות להכפיל את האוכלוסיה בארץ, במשך 20-25 השנים המאות על-ידי גידול מנימי לא קטן ועל ידי קצת עליה מארצות הרוחה. אני בונה הרבה מאוד על הידע והטעם, על הטכניקה והטכנולוגיה. מי שחושב כך - חייב להבין מה משמעות הדבר. יש הרבה פחות מים מאשר חשבנו לפני 15 או 20 שנה. גם קשה להניח ולהבין איך בני אדם האמונים קצת על דברי היסטוריה ועל ספר המרים, אינם מבינים כי אין זה נהר סחם - הירדן, תזורם מיליונים בשנים, זה נהר הקטור עם הארץ הזאת, אפשר להגיש שכל החיים קשורים בו, כל הורחנו ולידתנו - קשורים בו. אני זוכר כאשר בא ג'ונסטון ואמרנו לזו למה לא נעשה חכניה איזוריה עם הליטני? - אמרו הניחו לזאת, אני יכול לדבר על הירדן ועל המדינות הגבולות עם הירדן - זה אחס, סוריה וירדן. אז קבענו כמה המים המביעה לסוריה, כמה מים הדרושה ללבנון. לשמחית תובליים על היסוד הזה בעצם הייתה הלוקה המים. ממלכת ירדן קיבלה את הירטון, בירטון בערך אותה כמה המים שבירדן, ומי הירמון הם מים מתוקים ומכילים הרבה פחות מלה מאשר מי הירדן. לבנון לא צריכה את המים והטייה המקורות היא רק כדי להמריע. יכול להיות שיגיע יום שתהיה התלקחות יותר רצינית

ר. כסוי:

הם מתכוונים ברצינות העם בהקמת הסכר ותחנת השאיבה או זה מהם דיבורים מצד הקרבים?

ר. מ. ל. אשכול:

מי יכול מה לדעת? אני מקוה שהשכנים בצפון - יחשבו עוד פעמיים על כך, בטריס יכנסו להרפתקה מסוכנת כזאת. בטבילנו זה דם התמצית.

7. בשו"ת

שאלה בתחום יחסי חוץ האם יש לישראל התנגדות עקרונית שגרמת
תקשור יחסיים נורמליים עם מצרים? זה קשור בביקור של אדגר פור.

התנגדות הביעה השטוח, אינני יודע אם זה בהשמעה או לא בהשמעה, מהו הקו בענין זה? -
מהו הקו לגבי סיוע למצרים?

דח"ט. ל. אשכול: על הביקור - אינני יודע טרטים.

בדרך-כלל, גם בארצות הברית ולא רק בארצות-הברית, אנו לא
מתעבים. בעזרה לפיתוח. ואם שואלים אותנו, אנו אפילו בעד יחס חיובי. אבל אמרתי בפירוש,
ברגע שאתם מושיטים את היד להם ואמם עודדים להם - אתם זכאים לחייבים לשאול, לשבת עם מדינת
זו הנעזרת על ידכם ולשאול מה השכונת, מה היא עושה בכסף שנותנים לה. לשאול מה טעם
שאנו ניהן אוכל, ואתם תקנו נשק? נניח טילים נאצר לא מקבל עדיין מברית-המועצות, אבל
הוא מסקיע במיתוחם השקעה עבודה וכן גם בייצור אוירונים. על-ידי זה שנותנים לו כסף הוא
מטויר כסף אחר לעשיית טילים ואוירונים. זאת אנו חובעים מכל מדינות המערב. הרוכב פנין כל
13 הארצות הערביות הן טרינות נזקקות, יש כמה מהן בעלות נפט והן עשירות, אבל בחלקן
המכריע הן נזקקות. לכוונת לשלל יש הכנסה של 200 מיליון דולר, אבל רובן הגדול של טרינות
ערב נזקקות למערב. כאשר אנו טוענים זאת לגרמנים בעל-פה ובכתב וכאשר הם אוסרים לנו כי
בוץ זקוקה לארצות ערב, אנו אוסרים להם שכל זה בלוף גדול, כי הערבים זקוקים לכסף יותר
מאשר אתם זקוקים להם.

לשאלתם, אנו אוסרים עזרה במיתוח - בבקשה; עזרה להסוגים, שלא
יהיה רעב - אדרכא. כאשר יהיה לעם מה להתמיד - יותר קל לשלל כו. יש פכשיר שאוסרים, כי
החבול בין רוסיה לסיין הוא בזה, שלרוסיה יש כבר הרבה מה להתמיד.

7. בשו"ת

דח-גול רמז מה ועם, שהוא מוכן אולי, כחלק מנסיונה של ארפת
לחזור למדרה התיכון. שהוא מוכן לנצל יחסיו הטובים עם ישראל
ויחסיים המפתחיים עם מצרים - למיוון. האם ישראל הייתה מוכנה לקבל מיוון כזה מצד דח-גול?

דח"ט. ל. אשכול: אני לא שמעתי זאת טענה. אתה שואל בכלל?

7. בשו"ת

אני מבין לוויתר על השאלה, אם היא קשה או מטובכת.

דח"ט. ל. אשכול:

אין אנו מאמינים במיוון אלא במיתוח ישירות. כי אנו ממיד אוסרים
חנו לנו לשבת יחד פנים אל פנים. קשה להיות אוטומטי, אבל טוב היה
לו אישיות כזאת הייתה מביאה אותנו לשלוח עגול לנסות פנים אל פנים, לברר דברים.

Page 1 The first part of the report is devoted to a general description of the project and the objectives to be achieved. It also contains a brief history of the work done up to the present time.

Page 2 The second part of the report is devoted to a detailed description of the experimental work carried out. This includes a description of the apparatus used, the methods employed, and the results obtained. The results are presented in the form of tables and graphs, and are discussed in detail.

Page 3 The third part of the report is devoted to a discussion of the results obtained and a comparison with the results of other workers in the field. It also contains a few remarks on the work done during the course of the project.

Page 4 The fourth part of the report is devoted to a summary of the work done and a few remarks on the work done during the course of the project.

Page 5 The fifth part of the report is devoted to a summary of the work done and a few remarks on the work done during the course of the project.

Page 6 The sixth part of the report is devoted to a summary of the work done and a few remarks on the work done during the course of the project.

Page 7 The seventh part of the report is devoted to a summary of the work done and a few remarks on the work done during the course of the project.

ר. בשן

עוד שאלה בחקשר לערביים: האם לדעתך יכול להיות ערבי ישראלי,
אזרח ישראלי, אזרח נאמן למדינה?

ר"מ ל. אשכול:

אחמול בלילה היחה לי אספה של מועלי הבנין, בקשר אומי להוסיף
שם ערב הבחירות להסתדרות מועלי-הבנין, היו שם גם ערביים, ואמרת
שאני מנרץ את בעלי הכמיות הלבנות והעגלים.

אם אני בודק את עצמי מימים ימימה, מקדמת דנא, מראשית היומי בארץ
היה לי יחס לבבי לערביים, כאשר עצמתי אחם במרדטים, כאשר הייתי נוסע ברכבת לצמח, בכדי
להגיע לדגניה ב". לי עצמי יש יחס לבבי, יחס אנושי ויחס ידידותי לערביים. אם שואלים אותי
מה בליבם של 250 אלף הערבים בישראל בעוד שמתכיב סודן ים השנאה והשטנה - זה קשה לקבוע
כשמה.

אולי נגיד, אם לדון על פי יחסי אני לערביים אזרחי ישראל, אני נכון
לקרות, הייב לקוות, טוכן לקוות, שיכולה להיות אזרחות באמנה. ברור שאם ישכך ים השטנה
הטואן מסביב - יקל הדבר, לא יהיה חשש של לבבות הצויים.
כאשר נשאלתי על-כך קל-ידי עוזארי זר הבאתי את המטוק מיתוקאל -
"אבות אכלו בוסר ושני בניו תהקיינה" - אבל זה תלוי בשיניהם של הבנים.

ר. בשן:

וכעה לתחום הקרוב ללבך - יחסים עם בריית-המועצות. וכאן יש לי כמה
שאלות. אחת השאלה כמו עם הערביים, מורכבת יותר: אם יש סיכוי שנגיע
אי-פעם להידברות יותר גלויה-לב, יותר ידידותית עם בריית-המועצות? - אני רוצה להוסיף,
בחקופה כהונתך נקטה קו מרוכך יותר, האם זה השפיע, אם נוצר סדק במסך הברזל הרוסי-ישראלי,
מלבד הילוטי אסנים?

ר"מ ל. אשכול:

אני כהחלט מקווה, הייתי אומר - אפילו מאמין שיום כזה יבוא. אחד
מהאנשים שלהם הגדיר זאת - היחסים עם קורקטיים, הם עוד לא חמים.
אני אומר, מקווה ומאמין, שיכול לבוא יום כזה שהיחסים יהיו יותר חמים, לא רק קורקטיים.
אפשר לציין מה ושמ אידה שהם שינויים במגוון הדיבור. יש מי שמראה ומציין כי מה ושמ נוסכת
רוח אחרת מאשר היחה לפני שנים. אני רחוק להסתמך בזה, אבל אני מקווה ששיפור כזה יכול לקרות,
זה יכול להיות.

ר. בשן:

זה לא עניין על צורה ולא שהם מוכנים להגיד מילה טובה.

רה"ט. ל. אשכול: אני מחכוון גם לתוכן, לא רק להגדה "נאז אויך די קניידלאך".
אני מאמין שזה יכול להיות. יכולה להיות קונסטלציה כזאת שקו
מדיניות החוץ ישמנה.

נשאלתי שאלה דומה במגישה שלי בשבוע שעבר עם עמנואי חו"ל. אני
למשל חושב שרוסיה לא רוצה במלחמה בין ערבים ויהודים מה. אני חושב שרוסיה מעונינת
בקיומה של ישראל, בגבולותיה כפי שהם.

ר. בשן: אני אחזור לשאלה הנבחרת בקשר לעליה, אבל אשאל זאת בצורה קצת
אחרת: באיזור קונסטלציה יכולה ברית המועצות להחיר עליה בקצב
מסויים של אלפי יהודים? לא אדבר על מתיחת שערות. האם זה הלוי במצב המנימי.

רה"ט. ל. אשכול: אני חושב שקניין זה הלוי גם אולי במידה של מציאת פתרונות יותר
ידידותיים, "מודוס וויונדי" יותר ידידותי עם המערב. השפעה
המערב, השפעה האינטלגנציה המערבית יכולה לסייע. אתה מרגיש את זאת במעלבות הקומוניסטיות
בעולם - באיטליה וצרפת וגם ביהתם של אישים לא-קומוניסטיים שאינם פויגיס לברית - המועצות;
אזכור שם כמו ראסל - אבל זה יותר מאט אחד. הדבר הזה קשוי להשפיע. כמוכן, גם בסירה
שהם יווכחו יותר ויותר - שהיהודים אינם נתונים להתבוללות סומית. אני מאמין שזה כך
יהיה.

אבל באמת, מרכז הדברים, כמו בענינים אחרים נתונה בעקפת היהתים
בין המערב והמזרח, וסין באמצע.

ר. בשן: האם אתה סבור שיהיה בידי ישראל כוח גרעיני לגרכי שלום הוך העשור
הבא?

רה"ט. ל. אשכול: ישראל היא אולי מן הארצות המעטות שהייתה להם לה מקור לכח בכלל וכח
גרעיני בפרט למיתוח משקה, ממני שמקורות הילק שיש לבו הם קמנים מאד,
אנו גריכים לייבא הכל מהחוץ, עם כל הטכנות, הספקות ובעלות המחיר שיש בעסק זה.
אם אתה שואל אותי, בעשר השנים הקרובות מעכשיו, כפי שאני חוזה
עכשיו - אין לי ספק שנמתיק את מי היה בכוח גרעיני. זה יהיה הכור הראשון של 100-150
מיליון קוב מיט וזה עוד לא אמרנו. כשם שנכנסנו לכוח החשמל במתי מעט ואנו מתקרבים ל-1
מיליון קלוש חשמל, ויהיה צורך ביותר וביותר. כל עניני המחקה הטיס, כל הגשמתה קשור
בדואליזם, שאחא מיצר גם זה וגם זה. זהו דבר הדוחף אותנו לפתח ולהגיע לכוח אטומי, גם
מחוץ תקווה כי בעשור השנים הבאים הכל יהיה יותר זול, הכל יהיה יותר טוב.

יש האוטררים כי אמריקה כבר יודעת היום לבנות כורים בצורה כזאת שהיא יכולה להגביר
אני בונה לך כור ואני נוהן לך את המפתח אליו, כמו מכונים במחיר קבוע.
בינתיים אנו מכינים אנשים. כידוע גם דור מהנדסים צעירים.
עכשיו לומדים כבר אולי על הכוח האטומי כבר בכחה ה-6 או ה-7 של הגיימנסיה.
כל הדברים האלה יחד אמריים שישראל זקוקה לזאת והיא תהיה בעלת
כוח כזה.

ר. ג. בשון:
האם אתה בעד או נגד פירוז גרעיני במזרח-התיכון? אפילו במסלגתך
יש כמה יהודים שדעוניהם שונות.

ר"מ. ל. אשכול:
לשאלתך אני עונה לך, שאנו באמת ובלב תמיס בעד - הגבלה כל נשק
ומיקוח הדדי, עד לביטולו הגמור. אם אני לא אומר ביטולו הגמור
- כי זה לא מעלמא הדין.

ישראל בעד הגבלה ומיקוח הדדי לכל נשק, קונבנציונאלי ולא
קונבנציונאלי, על אחת כמה וכמה באיזור שלנו.

ר. ג. בשון:
האם יש איזה שהם סיכויים לקטור יחסים עם סין העממית, אם זה אבוד
וחאם אנו בכלל מעונינים בזה?

ר"מ. ל. אשכול:
מעונינים. אנו טנסים ונסינו להגיע אליה. לפי שעה המייה המינית
מלכסנת עיביה עוד יותר ושוחקת.

ר. ג. בשון:
האם זה לא הוחמץ אי-פעם?

ר"מ. ל. אשכול:
לא החמקתי בזה. היו מענות כאלו גם לגבי נחרו, מה לא עשינו - ולא
עזר. שום דבר לא הוחמץ, ניסינו וניסינו וחוזר אטר - לא. אינני יודע
על סין. שוב אותו הסבך, יש התחרות ביניהם על העולם הערבי, ביניהם ובין רוסיה.

ר. ג. בשון:
וכעת שאלה אישיות יותר, האם אתה דתי? או אתה מאמין בשכר ועונש
מאיזו צורה שחיא, או היש לך זיקה לעניני דת בכלל או אתה מאותם
היהודים, כמו בן-גוריון, שזה בשבילם ענין שלא קיים, לא נכנס לספירה שלו?

1947

1948

1949

1950

1951

1952

1953

1954

1955

1956

1957

1958

1959

ר"מ. ל. אשכול:

דתי, במובן שכר ועונש - בודאי לא. אינני, למרות מה שבדלתי בבית דתי.

ר. כשז:

אבא שלך היה יהודי חלמיד חכם גדול, חזן טוב.

ר"מ. ל. אשכול:

בכונן, בעצמי למדתי גם הרבה בשרא. שאלה על שכר ועונש - עד כדי כך אינני דתי. אני רוצה להגיד, כמובן שאני מכבד בכבוד גדול אנשים שמאמינים, אנשים שהם דתיים, ואני חושב שאריך שיהיה תופש והירות במורה לכל אדם, ללא כפייה, לעשות רצון קונו אם הוא חושב שזה רצוננו.

ר. כשז:

מה דעתך על המפלגות הדתיות, האם אין דעתך שהן מגזימות לעמים בודייסות? - האם אין הקואליציה עם המפלגות הדתיות, כפי שמישהו

טען, סנוונה את פמ"י?

ר"מ. ל. אשכול:

הקואליציה בעיני דה זו בעצם עם המפלגה הדתית לאומית, ועם פועלי אגודה ישראל. אסרתי קודם שאני בעד חירות לכל אדם, ובאמת באמת זו דעתי והיא "ואתכת לרעך כמוך", "מאי דעלך סני - לחברך לא תעבד" במובן הזה, אמילו במובן המולתן הדתי והמצוות המעשיות.

זה אחד הדברים - ואני בדרך-כלל חזיתי רוצה קואליציה יותר רחבה, וגם אחד הדברים המוסף אותי או דוחף אותי לקרוא מערך עם מפלגת פועלים אחת או שניה, כי התנחה שלי שישראל עוד להרבה זמן זקוקה לקואליציה, גם לו לפועלים עצמם היה רוב, לו בעצמם היו 90%, היא זקוקה עוד להרבה שנים לקואליציה. ובכור כי אין געשים פחות להציס, אם כי נדמה לי ששני הצדדים מבינים היטב - כך אני מאמין שה"סטטוס-קוו" הוא הרוביקון, ה"סטטוס קוו" שעליו פעם הוחלט. מה נשם ישנם, מה שקוראים "בורדער קייסיס" (סקרי גבול) כמו שהיה עם האניה "שלום". אם אתה רוצה אפשר לטעון שהיה יסוד לזה, אפשר לטעון שצ"ט זה מפעל ממלכתי. כשם שבצבא זה קיים - זה מה צריך להיות קיים. על "בורדער קייסיס" יכולים להיות ניכוחים ומירוטיים. לפס כך טוב שיש קואליציה יותר רחבה וטוב שמפלגות הפועלים ילכו יחד ואולי פעם יהיה איחוד שלם. כי אני נוכחתי, לכל המחנה אם אני מדבר עם אנשי "אחדות העבודה", שיש הבנה והערכה רצינית והבנה מלאה לכך, שבעולם היהודי, בכל אופן באותו חלק של העם היהודי אשר ממנו גם יכולה לבוא, עליה שאליו נייחל, שיחן עליה ב-10-5 השנים הקרובות או 20 השנים הקרובות - זו כחובה יותר קרובה מאשר כחובות אחרות, אז זה מחייב התחשבות והערכה וכבוד. והגבול הוא - אל כפייה, שלילית הכפייה, חוסש המצדון.

ר. כשז:

אתה בעד הסדרה הדת המודיינת?

ר"פ. ל. אשכול: לא, לא בחקופת זו.

ר. בשן: דברם על קואליציה רחבה יותר - על מק"י זה ברור, אבל נותנים לאמרו בלי חירות ומק"י. מה דעתך על חירות האם אהה חושב שכלי בגין מפלגה זו הייתה אחרת?

ר"פ. ל. אשכול: אני רוצה להגיד דבר בצורה חיובית. שאלה על דבר קואליציה, כאשר אני מדבר על קואליציה אני מתכוון לכל מפלגות הפועלים הציוניות למפלגה הדתית והליברלית.

אם שאלה על חירות, לעתים נראה שיש בחירות חלקים שונים, זה לא מעור אחי. אבל ישנה, כנראה, צמרת כזאת, אשר היא שלכדת או הכל - ונזכרת למפלגה גוון מסויים שלא נראה לי. משום כך לא הזכרתי אותם כשותף לקואליציה.

ר. בשן: האם נראה לך שהוך העשור הבא היעלמנה כמה מפלגות ישראליות מהאופק הפוליטי?

ר"פ. ל. אשכול: כן. אני מקווה. וקודם כל אני מתחיל מהבית - מהכי קרובים למפא"י. אני מאמין שהוך העשור הקרוב יכול לקום באמת שינוי מערכות, ז"א - מערך, ליכוד, איחוד בין מפלגות הפועלים.

אם אהה תשאל אחי היום על כל המפלגות - אבחר לא להגיד בדיוק. רק לפני חדשים בזליתי ימים וליילות אחיים עם מפ"ם. היה רגע שגם אני וקוד מיטחו, ובריס שהיו אחי מפא"י, וגם מ"אחדות העבודה" שהיו במידה מסויימת "שותף רדום", היו משקיפים בעסק זה, הרכיבו בתמחון ברבע האחרון כאשר נוכחנו שמפ"ם לא נכנסה לקואליציה הממשלתית כצד ראשון.

אני גם מאמין כשינויים ובהיקונים - ואני רוצה השינויים וההיקונים - בשיטת הבחירות. מה אני העליתי אותך על איזה דבר.

ר. בשן: האם אהה בעד בחירות איזוריות?

ר"פ. ל. אשכול: אני אגיד כך, בהמשך לשאלה הזאת ששאלת אגיד: נדמה לי שלנו יותר קשה להגיד מהם שיטה דו-מפלגתית, נדמה לי לא יהיה זה כל כך מסוים וקל, כי התרגלנו כל כך הרבה שנים למפלגות דתיות שלוקחות חלק בחיים המדיניים הפוליטיים, מהקונגרס הציוני עד היום הזה. היו זמנים בציונות, המאבק שהיה עוד להרצל, מה"פרופקט

רה"ם. ל. אשכול: ראבינע" (רבני המחאה) שהם מלאו שליחות. זה כבר אומר שלא יהיה קל, אבל צריך לשאוף לכך שהיינה פחות מפלגות, בזה אני שלט לגמרי ואני מאמין שיהיו במסך השנים שנויים ומיקונים.

ואני חוזר לשלי, אני מאמין אם יקום עכשיו "המערך" הנה הסעיף - לזאת הגעתי עם ישראל גלילי - בכתב התשבון, בכתב ייאמר שתי המפלגות הלוקות בדעתם בדבר הסיסת הרצויה לישראל, שתי המפלגות, גם בקדנציה הזאת של "המערך" רשאיות לעשות כל החסבר והמעולה הצבורית. ונוסף לזאת, הוך התקופה הזאת שתי המפלגות יחד הלמדנה, המעמקנה, הכחונה והבדוקנה הסנויים והמיקונים בשיטות הבהירות.

כמידה שיקטן מספר המפלגות הקטנות, שיש להן ענין לא לתת לזו לשום דבר - בה במידה גדלה התקוות, לא היינו נולדים עכשיו בנה אחת, במפלגה אחת, כפי שהיה לפי מילוב כמר ויחקין, גם מפלגה פועלי ישראל שהיה לה בהסתדרות 75%, אין ספק שזה היה ששנה הרבה לעצם הענין. כך כל אחד שואלו: איפה אני?

ר. בשן: מדוע אוכלים במפא"י איש בשר רעהו בקולניות רבה יותר מאשר במפלגות אחרות? אולי זה יוצא שם יותר החוצה, אולי סטוס זה שהפורם יותר גדול.

רה"ם. ל. אשכול: באמת נראה לי, שבני שהיא המפלגה המרכזית, וכל פיהוק שם - מיד מצטלם ומתפרש ב-"ב פירושים אם לא בע"כ פירושים. נדמה לי שאני יודע מה שנעשה במפלגות הפועלים או בכלל במפלגות אחרות, או חירות הרואה את עצמה כמפלגה מלוכדת. מי שיודע מה נעשה בהנים - הוא בטוס מניס לא יגיד שבמפא"י יש כמובן זה איזו דיספרופורציה או מצב לא נורמלי. כך אני רואה את הדבר.

אמיתי בכמה אספות - בדרך כלל באספות אני אומר מה שאני חושב. אני לעמים, בחקופה זו, מביט לא בעין שוחדה ונזעמת - למה שקוראים מערת הרוחות שיטנה עכשיו. זו עכשיו מערת רוחות, שלי זה נראה יותר ומענין אותי יותר מאשר שאננות, שהולכים לוועידה, אחד מרצה - והולכים הלאה.

דומני שזו מערה כזאת שמחזקת שורשים של עצים בחוך מסע. אנשים חושבים, אנשים צריכים להעיו. אני אומר את זאת בכל הכבוד שאמת והחשכה - להעיו. בן-גוריון עומד בתנועה במסך 50-60 שנה, סאלף עד ה" היה לו המזון והחובה להיות מקים הסדינה. מקים הצבא, כחחונה וכו". אם אנשים נאלצים אחרי כל זה לשאול: שמה בגרתי גם אני קצח, שמה בן-גוריון לא צודק - אמילו אם יהלים עם בן-גוריון, אבל זה יהיה אחרי מאבק נפשי, אני לעמים חושב שלאחר כל כך חרבה שנים, מבחן כזה הוא לגמרי לא דע.

The first part of the report (1941-1942) was devoted to the study of the general situation in the country and the results of the work done in the various departments.

The second part of the report (1943-1944) dealt with the work done in the various departments during the year, and the results of the work done in the various departments.

The third part of the report (1945-1946) dealt with the work done in the various departments during the year, and the results of the work done in the various departments.

The fourth part of the report (1947-1948) dealt with the work done in the various departments during the year, and the results of the work done in the various departments.

The fifth part of the report (1949-1950) dealt with the work done in the various departments during the year, and the results of the work done in the various departments.

The sixth part of the report (1951-1952) dealt with the work done in the various departments during the year, and the results of the work done in the various departments.

The seventh part of the report (1953-1954) dealt with the work done in the various departments during the year, and the results of the work done in the various departments.

ר"מ. ל. אשכול: ביהוד שאצלי זה מלווה במחון בטור שממא"י חתיה כמו שהיתה, בשלמותה, עם מערך, אני רוצה להאמין - עם מערך, אין המערך יכול ליטול אחידה מצד שני; אני יודע שכך נוחגים לכתוב, כך נוחגים לחשוב. נדמה לי בבל-זאת שאני צודק.

ר. בשן: הזכרה את בן-גוריון, אני ראיינתי גם את בן-גוריון בקשר לספר ושאלתי אותו מה דעתו על אשכול ואניד לך מה הוא אמר (ר"מ: חלוי מתי זה היה, אם לפני חצי שנה או אחרי זה). הוא אמר: לאשכול יש הרבה מעלות שאין לי ואין לו הרבה מגרעות שיש לי.
האם זה נכון שאתה נחם לו את הכיטוי "ב. ג. י.?"

ר"מ. ל. אשכול: לא. זה עוד טימי ויאמן. אני לא אהבתי את המלה "הזקן" זה היה עוד לפני הרבה שנים, הוא עכשיו בן 78 בלי עין רעה, עוד מראשית המדינה קראו לו "הזקן", אני לא יכולתי להגיד עליו "זקן" ונאחזתי בזה. לרוסנברג מנחיים קראו "הזקן", זה להבדיל גדול. גם כן הביא בצקלונו איזה דבר, בזמנו כשטא מהנדס, היה מוציא - רבולוציונר, הביא קונספציה - זה היה דבר עצום. ואני לא יכולתי לקרוא לבן-גוריון "הזקן", ונאחזתי בזה וקראתי לו ב. ג. י..

ר. בשן: נחוג מניין לאמר שאין לך סינות בלב האם זה חל גם על בן-גוריון עכשיו?

ר"מ. ל. אשכול: בתחילת בחולט. מקסימום שהייתי אומר, כואב לי איך זה קרה, איך ככה נפל דבר. גם זה יחלוף.

ר. בשן: בחוץ יש הרגשה שבן-גוריון יודי לך לחיים.

ר"מ. ל. אשכול: אבל אין לי כל טינה. הרבה דברים ללמוד זכות וביהוד כאשר אתה איתן בצדקתך ובעמדתך.

ר. בשן: לרגלי עבודה הרי אני מוכרה לקרוא עמוצים, אני לא זוכר מצדך, אף כיטוי, אמילו קשה לגביו, אני לא אומר מעליב.

רה"פ. ל. אשכול: אין לי סינה, הייתי אומר שיש לי כאב לכ. באותה מוצאי-שבת שישבנו
"בבית אלישבע" בירושלים, הוא אמר שאני צריך להתפטר, ואני לא מייצב
אווו, בלבי זה קצת שקט צחקתי לזאת. אני לא הייתי מגיב בשום דבר, משה שרת הגיב על זאת.
צחקתי בלבי, לא קבלתי את זה כדבר רציני.
לא, אין לי כל סינה, יש לי צער ותמחון.

ר. ג. גל: שאלתי אותו אם הוא רוצה לחזור לשלטון, ואמר: לא. אני שואל אותך
האם לדעתך הוא רוצה לחזור לשלטון?

רה"פ. ל. אשכול: אני מאמין לדבריו, שכתופה זו, לא זה ש"מריץ" אותו.

ר. ג. גל: איך אתה רואה אותו במסמקסיבה הסטוריה, אם אתה מוריד מייגיס של הזמן
האחרון מבחינתך, את כל הסכסוך הזה, הייתה יכול לאמר שאתה רואה אותו
כאישיהו גדולה?

רה"פ. ל. אשכול: השאלה מה זה גדולה, באיזו ספירה?
אגיד, בדרך תחיתו וקוממיותו של העם היהודי בארצו אני רואה אותו כגדול
הדור. במאבקו של העם היהודי לעצמאותו, לשיבת ציון, לקיבוץ גלויות - אני חושב אותו לגדול
הדור, שמי יודע אם בלעדיו אם לא היה דוד בן-גוריון אם היה מישהו אחר שההיסטוריה הייתה
נזחנת לנו בתקופה זו. זה למעלה מכל סמך לאחר 17 שנה אלה, לולא עקר בכוח מהמציאות
האכזרית של העולם את קוממיותו של ישראל, מי יודע אם היה לנו מה שיש לנו עכשיו, עם כל
נצח ישראל ששקר או לא שקר.

ר. ג. גל: איך אתה רואה את קבוצה "מן היסוד", אם היא עתידה להיפך למפלגה, תיעלם
או אולי תשוב למפא"י?

רה"פ. ל. אשכול: אינני מאמין שהיהנך לכוזה חשוב בארץ. ויכול להיות טוב, כאילו אני
עושה לעצמי העמולה או יש לי אידאה מיקס - אינני מאמין שהיהנך לדבר
בעל משקל וכוח רב בארץ, אם יצא למקל "המעריך", ובמה שאני מאמין - בודאי ובודאי לא.
ואם נביע מעט לאיחוד עם "אחדות העבודה" - אז יחזרו. סו"ס אין לשכוח,
כי יש באן סין אירופניה של הגורל, שאנשים אשר לכאורה מרברים בנזוהה, אנשים משכילים,
אינפלגנטיים, קבוצה מהאוניברסיטה - שמנשים למחנה להם הלם או לחרוט להם הלם חדש, וחכל
בגלל מריבה של איש ואיש, בגלל מריבה שיצאה בין שני אנשים. בעוד אשר אמשיך היה, אני מאמין,

1918-1919

... of the
... ..
... ..

... ..

1920-1921

... ..
... ..

1922-1923

... ..
... ..

1924-1925

... ..
... ..

1926-1927

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

1928-1929

... ..
... ..

1930-1931

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

ר"מ. ל. אשכול: שכמכלנזה עוד איזה זמן אפשר היה גם על זה להתגבר. לו היה יוצא הדבר בחולדה - היו מורשים הרבה יותר שאשר עכשיו, אילו לא "המכתב" היו מורשים יותר, ז"א שזה לא היה דבר או אידאה כזאת שחומכת ומוקרת תחום. פשוט כך אינני מאמין שזה יכול להיות כוח עצמי רציני. ויחד עם זאת חבל לי גם על המפט הזה, על אנרגיה שהולכת לאיבוד.

ר. בשן: מדוע עזר טפה דיין את מטלתך? האם זה נכון שאהה רודה בעצירים כממא"י, לוחץ עליהם?

ר"מ. ל. אשכול: הייתי אסיר תודה לך אם אתה מודע. אם ייזדמן לך להודיע - מדוע הוא עזב ואחת הספר לי. באמונה שאינני יודע.

חשובתי היא: אין לי שום הסבר, אלא אולי לא סיפק אותו מה שהוא עשה במטלתו במשך חמס שנים. אין לי שום הסבר אלא לקבל דבריו שהוא לא מזדהה, ולא הסתייך לו הזמן להביד במה הוא לא מזדהה.

כנוגע לבעירים, אני המה לדבריך המיתה גדולה. כל ימי ושנותי הייתי

יודע שסביבי חמיד מרוכזים אנשים צעירים בעבודה. אולי רק מרגע שנכנס איזה דיבוק - זאת כנראה נתנה לנו המדינה והצבא והזירגוה, בכנס איזה דיבוק המאיץ והיורט את הדרך, אזה לחם הדרך אולי. אבל גם עכשיו, גם אני בודק את עצמי, אני רואה קשרי גם בעבודה, גם בפטרדים וגם לא במטרדים, נדמה לי שיש לי בישה מחוזה, טובה, דו-סטריה למה שקוראים צעירים. כך שאני לא מקבל עלי את החטא.

בשום אופן אינני מקבל עלי את הדיבור הזה, אם מדובר על צעירים בכלל.

יכולה להיות שיש מן טוב צעירים, ביחוד לאחר המאבק המלחמתי שלנו, ישנה איזה שכבה, ואני עדיין שייך לאלה שהושב שמנהיגה אצלנו כממא"י, בציבור המועלים, אולי בארץ כולה, שאהה רוצה לראות מדינה של עם עובד, עם עובד הזמן שהמנהיגות צריכה להתחיל ממה שאוסרים באוסית

" - מן הטוריה, מביט החרוטה, מהמעשיה כמובן - גם מן המוחה, כמו שמה, שהוא גם כן נהלל, ובודאי לא נורא אם לא היה כן-נהלל, ובודאי לא נורא אם לא היה בן 28 או יהיה בן 48. קשה אצלנו שכבה בארץ לאחר המלחמה, ועכשיו צומחה שכבה אחת כבר. היה איזה, דבר, נוצרה כמובן זה איזו ריקנות, מנקווה השקפה על גישה אידיאליסטית חלוצית. התחילו להטש ולהתחלחל בין חלוציות ממלכתיות לבין ממלכתיות חלוצית. המדינה הזאת עוד זקוקה הרבה זמן לדבר פשוט מאוד, מה שאני קורא - לחלוציות של עשייה פשוטה עשיית בראשית - "הנני ושלחתי", כך אני מתרגם חלוציות. מיהו השולח? - שר האוסה.

1914 ...

1915 ...

1916 ...

1917 ...

1918 ...

1919 ...

ר. כשני

אומרים שלוי אשכול הוא רודף פטרות בכל מחיר, הוא פייסן. האם
זו טקטיקה או השקפה עולמית?

רמ"ט. ל. אשכול:

איך יכול אדם חמיד ללכת בטקטיקה אם זו לא השקפה עולמית? ומה זאת
אומרת השקפה עולמית? - ומה זאת פייסנות בכל מחיר?

ר. כשני

אמרתי: פטרות בכל מחיר.

רמ"ט. ל. אשכול:

ידוע מה שאמרתי פעם לבן-גוריון: כל אדם מאוהב בפטרה שלו, זכיתי
במבועות האחרונים, שהוא אמר לי: בלי פטרה הפולם לא יכול להתקיים,
פלאום אמר לי כך. ואם אמרתי קודם המליט "כאב לב" באסם בכאב לב נחלקתי בדבר שאינני מוצא
לו פטרה, ודוקא עם בן-גוריון. ז"א, יש איזה גבול, אבל בדרך כלל אני חושב, אם לעם זה לא
חזית יכולה פטרה, איש את רעתו היים בלעו, והאגדה שיטנה על קמצא ובר-קמצא, שאמרתי לבן
גוריון כמה פעמים, אם זה היה או לא היה - האגדה הזאת אומרת לי הרבה, בגלל קמצא ובר-קמצא
נחרטה ירושלים.

כמובן, לי נדטה שיש איזה גבול ואני יודע את הגבול. אני חושב כי מה
שנשמתי עם לבון זה לא היה קורבן. כי השבתי שהוא הטא, שאול הטא. הייתי אז בחו"ל כשהתחיל
הענין עם ועדת חוץ ובטחון, הייתי אז יחד עם גולדה בחו"ל, ונכנסתי לגולדה במלון ואמרתי
לה: מה שלא יקרה, עמיד תאיש הזה לתת את הדין במפלגה. הוא ידע מי יושב בוועדה חוץ ובטחון.
שמה נוסדו יחד עם יריבני טמאי. אבל זה היה לא פשוט ולא קל. היה לי ליל נדודים פשוטו כמשמעו
כשהייתי לבד בבית. ערב אמרתי שיהיה קשה עם בן-גוריון, קשה מאד, אבל אמרתי: אני עושה את
המלאכה, ואציע לשלול ממנו המנדט ליצג המפלגה בהקומה התיא כמזכיר הסתדרות הפועלים. אני חייב
לספול שני אנשים אלה, שני אנשים בהסתוריה היהודית, במעשה הישראלי, זה היה ב-1960.
ולוא בן-גוריון היה מחפטר פעם ופעמיים - ייתכן שתייתי עוד מנטה למצוא איזה גשר אחר או
פטרה אחרת, העמט הוא התעקש ללכה. שקלתי הערכתי, החלטתי, הצעתי למזכירות ובצעתי. ערכו
של בן-גוריון לתנועה, למדינה ולעם היה גדול בעיני. זה פטונה אולי, אבל זה כמעט אוחו הדבר,
אין לי סיבה ללבון, אם כי זה לא פלא, כי טיבה צריכה להיות ללבון כאדם, אם כי אני יודע
מה שעשה ליריביו ולעמיתיו. כי היינו הברים, היינו ידידים, בימי חבר הקבוצות, בימי גורדוניה,
אם כי חמיד היה מרתיו אוחי אופן הדיבור שלו עם חבריו, עם ידידו ועם יריביו. אני שואל את
עצמי אם יש לי רובז, טנאה וטינה עליו - לא. אני מצטער שכך הסבכו הדברים. פשוט כך עמלתי
כל כך לפני חולדת, והשבתי, די גבטר, אין קמצא ובר-קמצא.

11/11/11

Received from Mrs. J. H. ...
the sum of ...

11/12/11

Received from ...
the sum of ...

11/13/11

Received from ...

11/14/11

Received from ...
the sum of ...
for ...

Received from ...
the sum of ...
for ...
...

ד. כשן

אנשי "מן היטוד" אומרים שההזדה בועדה בעצמות אשכול כאשר
והוא מטעמי עליה, ואומרים - המה שאמר הוא המה שהחיר.

דח"מ. ל. אשכול:

לא נכון. אחרי חולדה היה כן-גוריון בשדה בוקר והוא נהם כאריה.
כתבתי לבן-גוריון והסברתי לו, לא נזחרתי במלה זו או אחרת. כתבתי
לזו מה אתה רוצה? עשיתי את הדבר - והכוונה לשלילת המנדט - ואינני מתחרט עליו. לא הייתי
עושה את זאת לולא הטבתי שזה נכון. השמתי למפלגה, הכר שחוטט מקום מרכזי כזה, באופן
השנים כודאי מזכיר ההסתדרות ערכו ומסקלו בהנועה ובמדינה היה גדול. ההסתדרות יכולה להגות
את הממשלה כי סו"ס זה מאות אלפי פועלים, איש כזה שכך יעמיד את המפלגה - כך לא עושים.
אבל לעונש יש גבול, כבר די. אחת מעניש לשנה בית סוהר, לחמש שנים בית סוהר. אבל לא
לעולמים בלי חריצה דין ומשפט.

היה זמן ששעתי, לפני פחות משנה אסרתי: נגמר, נעמיד אותו עכשיו
למשפט חברים את לבון, ואם משפט החברים יביד שהעונש לא מטיק - נמשיך, או משפט החברים
יציע להוציא אותו מהמפלגה - נוציא אותו. הצעתי לא נחקבלה.

ד. כשן:

מה המיוחד בידידות שלך עם הנשאל ג' ונסון? יש רושם בצבור שמצאתם
איזה קשר אישי, שלא רביל בין מדינאים שנמגשים במקום הראשונה.

דח"מ. ל. אשכול:

זו "אהבה מטבט ראשון". אינני יודע, אם באה טעות היותו קצת איש שמכע,
איש טכסט הרחבה, ואו נדמה לי שהוא רחב לב, משטות ביחסים, משטות
בדיבור. או הייתי אומר שאינני יודע. בכלל כשאמה עוסק באנשי פוליטיקה אינך יודע. הייבים
עוד להכות. עוד יבהנו הימטים.

ד. כשן:

אני מודה לך, זה היה מאד מענין וכאלץ. ובקשה לי אליך, כאשר העבור
על הדברים, אנא השאר שם את לוי אשכול החי, אפילו אם יש מליטות מה
זמלים באידיש - שזה ישאר.